

P. HARSEM. Generalkonsul.
Sörkedalsveien 93.
O S L O.

III

110

111255

Ärede Stortingsrepresentanter.

Det er vel neppe noen domsavgjørelser, som har vakt større indignasjon og forbauselse enn de første dommer i landssviksaker, hvori det av Høyesteretts flertall (7 mot 4) ble slått fast, at det å være et passivt medlem av N.S. var straffbart etter § 86: landsforræderi. Vel den groveste forbrytelse et menneske kan begå.

Senere er sogar menn, der kun har søkt om opptagelse i N.S., men ikke blitt opptatt (f.eks. p.g.a. medlemskap i Frimurerloger), også blitt straffet for landsforræderi.

Menn og kvinner som har vært helt passive og benyttet sitt medlemskap til å gjøre godt og hjelpe andre er blitt kastet ut av sine stillinger og straffet som landsforrædere.

Er det så å undres over at mange mener, at de nye (under okkupasjonen ukjente - ikke kunngjorte) forordninger, som måtte skapes i dölgs mål for at det skulle være mulig å straffe alle disse tusener av passive medlemmer av N.S. - kun er satt ut i livet for å ramme politiske motstandere. Dette tiltross for at det politiske program, som disse passive N.S.-medlemmer støttet seg til - i all vesentlighet - er det samme program, som de politiske partier ved valgene i 1945 satte opp som samlings-programm. Se: Anders Berglöfs bok: "Etter 7de. mai", hvor programmene er sammenlignet.

Det er kun et fåtall av mennesker som offentlig vil og tør innrømme, at der blant N.S.-kvinner og menn finnes dem, som meldte seg inn i partiet av idealistiske grunner - uten henblikk på personlig fordel -, men som privat innser dette mer og mer. Disse mennesker slås i hartkorn med forbrytere og sviemerkes for resten av sitt liv som landsforrædere. Når nu straffen er sonet og böter og erstatning betalt - mötes de med kulde og forakt - takket være den "Hetz"-propaganda som ved frigjøringen ble satt i sving av pressen, Kirkens tjenere og da spesielt biskop Berggravs rop om hevn i hans bok: "Folkedommen

II.

over N.S." Hertil mistor de sine stillinger og borgerlige rettigheter for en rekke av år fremover. Enbedsmenn, offiserer og lærere som har vært N.S. er blitt en pariakaste, hvis tjenester vårt samfunn ikke lenger har bruk for.

Det er så ofte blitt sagt av myndighetene at når et N.S.-medlem har sonet sin straff skal vedkommende "igjen opptar" i samfunnet. De fleste N.S.-medlemmer har nok fått føle at dette bare er talenåter. Søker en N.S.-arbeider eller funksjonær en stilling må som regel arbeidsstokkens leder eller funksjonærene først forespørres om sin godkjenning - og resultatet blir ofte negativt. At myndighetene ikke mener noe alvorlig på dette punkt - kommer jo rett som det er frem i dagen, når ledige poster annonseres. Da forlanges det attest for "god nasjonal holdning."

Er det så å undres over at stemningen blir bitrere og bitrere. Passive medlemmer har nu gått i over 3 - tre - år og ventet på sin dom. I disse lange år har de gått virkesløse. Det samme gjør forøvrig en mengde forretningsmenn, som er siktet for økonomisk landssvik. Summen av de tapte arbeidsdage - går opp i millioner av dagsverk. Det er ikke noe å undres over at vi må ha hjelp - gjennom Marshallplanen - for å kunne holde hele apparatet med konsentrasjonsleirer og lediggang oppe.

De fleste N.S.-medlemmer ønsker seg vekk fra landet, hvor de ikke lenger har noen borgerlige rettigheter, men også dette legger myndighetene store vanskeligheter i veien for.

Den bannstråle biskop Berggrav slynget ut med sin bok: "Folkedommen over N.S." synes å ha fått uoverskuelige følger.

Biskop Berggrav må i 1945 ha glent, at hans søn, ingeniør Otto Berggrav fra 1940 - 1943 arbeidet for det tyske flyvåpen på Sola og Forus flyplasser som entreprenør med en omsetning på mange millioner kroner. Dette arbeide utførte ingeniør Otto Berggrav i samarbeide med H.M.Kongens tidligere adjutant, kaptein Emil Nicolaysen. Er det ikke et svensk ordspråk som sier: at allt går godt, når en har bispen til farbror ?

III.

I "Tidens Tegn" for 16/9-1939 sto der referert en tale som biskop Berggrav holdt i Studentersamfunnet den 13/9-1939: I denne tale sa biskop Berggrav bl.a. følgende:

"Bortsett fra at dette med Sannhetens voktere og verdens dommere er nokså flott, så er det ikke i første rekke sannhetens voktere det spørres om, men KJÆRLIGHETENS.

Disse to makter kan forøvrig ikke skilles ad. Sannhet uten kjærlighet er bare kaldt stål."

Tenk om biskop Berggrav hadde tenkt på disse ord - den gang han skrev sit "selvforsvar" : "Folkedommen over N.S." Biskop Berggrav nå ha tenkt som så: "dømmer andre for at jeg ikke selv skal dømmes". Kan noen med hånden på hjertet si at han tror at biskoppens bok er skrevet under inspirasjon av kjærlighet ? Nei - og atter nei. Da var det hatets evangelium han forkynnte. Kan så noen ta Berggrav alvorlig. Hver gang han åpner sin munn - vil en undres og spørre seg selv: har hans tale en "dobbelbunn" ? - er det han sier et skalkeskjul for et eller annet ?

Ett er sikkert og det er, at ingen har som biskop Berggrav og biskop Fjellbu vært årsak til de tusener av utmeldelser av Statskirken som har funnet sted i de siste år - og fler vil følge. Dette er de passive N.S.-medlemmers stille protest mot å stå i et kirkesamfunn ledet av en som tusener forakter som hykler. Likeså en protest mot flere fengselsprestens hjerterå opptreden etter frigjøringen.

At biskop Berggrav har hatt dårlig samvittighet i 1945 for sin opptreden i 1940 synes tydelig å frengå av hans bok: "Da kampen kom", side 48. Biskoppen omtaler der, at det hadde vært på tale om, at han skulle reise til Tromsø og så sier han:

"etter det vi hadde hørt ville vi i mildeste fall bli satt i arrest, hvis vi kom fram."

Den allt overveiende del av de passive N.S.-medlemmer meldte seg inn i partiet, fordi de dermed mente å tjene sitt lands beste- og noe annet galt har de ikke gjort - for så i 1945 å bli sviemerket for resten av sitt liv som landsforrædere.

IV.

Ved oppfordringer i pressen, biskop Berggravs hyrdebrev til prester^e (den med "dobbelt bunn") og ekspedisjonssjef Platous rundsskriv til dommerne - ble nok tusener av menn og kvinner overbevist om at de ville gavne sitt land ved å melde seg inn i partiet.

Tenk bare på hvorledes nedenstående leder-artikkel i uke-avisa "Selbyggen" den 13/3-1942 må ha virket på leserne; den lød slik:

"HVA VENTER DE PÅ

"Vi vil vente å se er det mange mennesker som sier idag, når det er spørsmål om å ta stilling til vår FÖRERS krav om å gå aktivt inn for det nye Norge.

Hva er det da de vil vente på ? Det er da sagt fra så tydelig som det kan gjøres at Norges fremtid er knyttet til Nasjonal Samling. Og hva er det da N.S. vil, som en del mennesker ikke kan slutte opp om ?

Det er uværdig for nordmenn å vente med å ta standpunkt her. Netop nu har fedrelandet bruk for deg."

En bedre artikkel kunne neppe Goebbels ha skrevet for å fremme sitt mål. Men denne artikkel var som nevnt en leder-artikkel og den ansvarlige redaktör var advokat P.A.Meland, Stjördal. Etter frigjøringen er advokat Meland blitt statsadvokat og aktor i landssviksaker, og nå sitter han vel og dømmer passive N.S.-medlemmer til straff, böter og inndragning samt tap av stilling og borgelige rettigheter. Disse mennesker - som nu kalles for landsforrædere - har kanskje advokat Meland ved sin artikkel forledet til å melde seg inn i N.S.

UTROLIG MEN SANT.

I Gudbrandsdalen finnes er neppe noen av de eldste slekter, som ikke har en eller flere "landssvikere" i sin midte. Menn hvis forfedre kjempet ved Kringen og slo ned Sinclair. - Menn hvis forfedre satt som representanter for bönderne på Eidsvold - er nu gjort æresløse, og de kjemper en fortvilet kamp for å kunne sitte på sine øttegårder, etter at de er "ribbet til skinnet" med böter og orstatning.

En statsadvokat oppe i Gudbrandsdalen ga i 1945 N.S. - medlemmene den attest at "det var det mindreverdige innslag som også deroppe satt med makten." Hvor tåpelig en slik uttalelse var belyses best ved å nevne de N.S.-ordførere som i okkupasjonstiden satt på Fylkestinget som representanter for N. Gudbrandsdalen: Valle fra Vågå, Åsåren fra Sel, Skjåk fra Skjåk, Vigrust fra Dovre, Aukrust fra Lom, Einbu fra Lesja og Tofte fra Bjölstad i Heidal.

Disse menn vil sikkert hevde seg med ære i historiens holmgang mot statsadvokaten og hans likesindede.

Disse menn representerer slekter, som har vunnet en hedersplass i alle nordmenns bevissthet. Til tross for at de er stemplet som landsforrædere nyter de alle større "almen tillit" enn noensinne og noen i Gudbrandsdalen.

Der finnes hundreder slike menn - ja tusener - rundt i alle våre bygder - menn som kan føre sitt slektsregister 5-600 år tilbake, som er sviemerket og gjort æresløse, mens en mann som "Gulosten" betraktes som "God Nordmann" - selv etter som soldat etter freden å ha utført to gemene mord kun for å skaffe seg brennevin. Noen tiltale fikk han ikke og etter frigjøringen var han i Marinens tjeneste på Horten.

Noen hver må stoppe opp og tenke - kan dette være riktig ? Er det ikke nu "something rotten in the state of Norway" ? Tror noen at medlemmer av våre eldste bondeslekter i alle landets bygder vil kunne glemme dette sviemerke - dette rettsbrudd de mener de har vært utsatt for ? Der vil komme til å gå hundreder av år før dette någet vil bli glemt, hvis de ikke snarest får ÆRESOPPREISNING. Enhver må forstå at straff for en skyld som ikke er bevisst vanskelig kan glemmes.

I 1946 skrev h.r.advokat Gerh. Holm:

"Det kan derfor ikke være tale om å stemple en N.S. som landsforræder bare for det å være medlem av N.S. og jeg er heller ikke istand til å se det senere er inntruffet noen begivenhet som skulle gjøre en slik karakteristikk av medlemskapet berettiget."

Den samme oppfatning hadde mindretallet (høyesterettsdommerne Alten, Hanssen, Fougner og Larsen) i Hålandsaken i 1945. Mindretallet uttalte bl.a. :

"Parti-organisasjonen som helhet var uten tvil en sterk støtte for ledernes samarbeide med fienden, men de nevnte handlinger av tiltalte har ikke hatt annen følge enn at partiet har fått et enkelt nytt medlem.

De kan ikke inneholde en medvirkning til forræderi-forbrytelser som allerede var utført....."

De passive N.S.-medlemmer hevder alle som én, at de ikke etter de gamle norske rettsprinsipper kan straffes, da de ikke kan ha noen subjektiv straffeskyld for sitt medlemskap i et politisk parti som var lovlig ved Stortingsvalget i 1936.

Etter gammel rettspraksis skulle enhver tvil komme siktede til gode, og aktor skulle være pliktig til å føre bevis for at et passivt N.S.-medlems forsett har vært den å bistå fienden ved sin innmeldelse i partiet.

For helt å klarlegge at der ikke kan være tale om noen subjektiv straffeskyld for de passive N.S.-medlemmers vedkommende, kan det være på plass å sette opp endel momenter til belysning av det passive medlemskaps straffbarhet:

Momenter til belysning av det passive medlemskaps
straffbarhet.

I. Objektive momenter.

1. § 86 forutsetter forsett.
2. Medvirkning ved § 86 ikke straffbart.
3. Av hensyn til grl. § 97's forbud mot tilbakevirkende lover kan landssvikloven bare benyttes hvor § 86 kunne ha vært benyttet idet landssvikloven angivelig er en amnestilov for å forhindre at alle NS-folk skulde få § 86's minste-straff, 3 år.
4. Imidlertid viser nettopp § 86's høye strafferamme - 3 år til livstid - at den bare tenker på et meget grovt lands-forræderi, direkte militær hjelp til fienden i en krig hvori Norge deltar, opplysninger om militære hemmeligheter etc. Jfr. Skeie, "Strafferett" s.545: "Til en fullbyrdet forbrytelse kreves etter første setning ("bære våpen mot Norge") at tiltalte har tatt del i et fysisk angrep, etter annen setning at en av de her angivne virkninger er inntrått, d.v.s. at han ydet hjelp som har en verdi for fienden, eller at han har svekket Norge eller en alliert makt's stridsevne."
5. Handlingen må være rettsstridig for å være straffbar. Dette er uttrykkelig nevnt i § 86. I Paulsens offisielle lovsamling er denne paragraf gitt en henvisning ved ordet: "rettsstridig" - til § 14, som lyder: "Anvendelsen av ovenstående regler begrenses ved de i folkeretten anerkjendte unntagelser."

II. Subjektive momenter.

- A. For at strl. forutsetning om forsett skal oppfylles, må en NS-mann ha vært av den mening at det okkuperte Norge fremdeles var faktisk i krig med okkupasjonsmakten og han må videre ha forstått, ja hatt til forsett, at hans medlemskap i NS skulde svekke landets stridsevne eller gagne "fienden i råd eller dåd".
- B. Allerede § 86's formuleringer "bære våpen mot Norge" - "yte bistand i råd eller dåd", "svekke Norges stridsevne", synes åpenbart å kreve en betydelig aktivitet fra en NS-manns side. Det kreves klart en direkte handling på en ganske annen måte enn ved rent passivt medlemskap. Men av denne grunn følger at selv om en mann hadde til hensikt å forråde sitt land, ville det være helt utjenlig et middel bare å melde seg inn i NS.

Av denne mening var også mindretallet (4 mot 7) i HR i Haaland-saken. Mindretallet ved Alten uttalte bl.a.: "De (medlemskap og hird) kan ikke inneholde en medvirkning til forræderiforbrytelser som allerede var utført og de har en så fjern og indirekte sammenheng med ledernes fortsatte forbryteriske virksomhet at det etter min mening ikke ville være rimelig å regne dem som medvirkning. Enda mindre kan jeg finne det riktig å betrakte handlingene som selvstendige forbrytelser mot § 86, -"2 dommere mente dog at hirdtjeneste ble rammet av § 86. (I og for seg må det protesteres mot at betydningen av det rene

- 2 -

medlemskap ble avgjort i en så alvorlig sak som mot en gestapist med innstilling på dødsstraff. Stephansonsaken var heller ikke noe karakteristisk eksempel på et absolutt passivt medlemskap. Det er meget påfallende at påtalemyndigheten fant det nød-vendig å begynne med slike saker, hvor det åpenbart ville være meget vanskelig for HR. å skjelne mellom det rene medlemskap og f.eks. Haalands statspolitivirksonhet som innbrakte ham dødsstraff).

Imidlertid er dermed intet avgjort om alle andre NS-medlemmers subjektive skyld. Retten må ta standpunkt til i hvert enkelt tilfelle om tiltalte forstod at det var krig - i § 86's forstand - og om han forstod at hans medlemskap ville gagne fienden, og at det var hans forsett at det skulle gjøre det. Hvis han hadde til hensikt å gagne landet, selvom han regnet med at okkupanten også ville ha nytte av ro og orden, kan han ikke straffes.

Det er påtalemyndighetens oppgave i hver sak å føre bevis for tiltaltes onde forsett til tross for landssviklovens grunnlovsstridige legalpresumpsjon for medlemskaps straffbarhet. Riktignok sier landssviklovens § 2 at den kan straffes som har vært med i NS o.s.v. Han skal altså ikke for enhver pris og i alle tilfelle straffes.

C. Samtlige passive NS-medlemmer som har fått forelegg eller vært i retten, har hevdet at de ikke forsto at vi kunne være i krig med en okkupant, at medlemskapet skulle svekke landet eller gagne fienden. De har alle tvert imot hevdet at de var i god tro og handlet ut fra den tanke å hjelpe land og landsmenn gjennom en helt ny og fortvilet vanskelig tid hvor intet måtte være uforsøkt.

Til støtte for denne sin gode tro kan de anføre bl.a. følgende fakta:

- 1) Den tyske intervensjon 9. april kunne betraktes som folkerettsmessig begrunnet p.gr.a. Norges manglende evne og vilje til å avverge gjentatte grove nøytralitetsbrudd og trusler om sådanne fra alliert side.

- 3 -

- 2) Regjeringen og Stortinget var de første dager villig til å forhandle med tyskerne, men det strandet på kravet om Quisling som regjeringssjef.
- 3) Quislings selvbestaltede opptreden 9. april kan objektivt betraktes som landsforræderi. Men denne betraktning ble i folkeøyne svekket av Paal Bergs tale til Quisling 15. april hvor han takker ham for hans "ansvarsfølelse og fedrelandssinn", fordi "han stillet seg til disposisjon for å bidra sitt til å unngå blodsutgydelse".
- 4) Det forræderiske i Quislings forsøk på regjeringsdannelse ble også avbleket av Administrasjonsrådets opprettelse allerede 15. april i åpenbar strid med regjeringens krigføring.
- 5) I et møte i Aulaen 14. april rettet landets fremste menn og største organisasjoner "den mest inntrengende appell om uansett synpati og stemninger å avholde seg fra enhver videre sabotasje - eller ødeleggelseshandling" etc. og påla ro og orden som enhvers ubetingede plikt. Og Oslo Kommune satte 15. april igang igjen arbeidet på Fornebu, hvorfra landet ellers ble bombet.
- 6) Quisling ble satt til å ordne med demobiliseringen i samarbeid med Administrasjonsrådet.
- 7) Den 7. juni besluttet Regjeringen å gi opp den militære motstand, "fordi", som det heter i regjeringsprotokollen, "det har vist seg umulig å skaffe hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen". At de ikke dermed "oppgå kampen for Norges beste" er en helt annen sak.
- 8) Forsvarssjefen, general Ruge, ble igjen "for å avtakke, dimittere og sende hjem våre soldater samt meddele tyskerne at vi hadde oppgitt kampen". Jfr. Kongens tale til Churchill 12.5.48: "Vi som var kommet til England etter at kampen måtte oppgis, etter at de allierte hadde meddelt oss at de ikke kunde fortsette hjelpen, - - -".

- 9) Kapitulasjonsoverenskomsten 10. juni hvor Norge i § 1 forplikter seg til å la sanrlige stridskrefter nedlegge sine våpen og ikke gripe til våpen igjen mot Tyskland eller dets allierte. Avisene, f.eks. Dagbladet skrev den gang: "Fred i Norge". Undersøkelseskommissjonen skriver, s.207: "Det var dem som mente at Norge på en måte var fortsatt nøytralt", og bind III, s.11: "Likevel var det utvilsomt mange som mente at kampen faktisk var slutt og at Norge i hvert fall sto utenfor".
- 10) Nygaardsvolds tale fra London 25. juni 1940: "...på en eller annen måte måtte vi forsøke å få fiendtlighetene og ødeleggelsene stoppet. Det sto da ingen annen vei åpen enn å nedlegge våpnene og hñemsende våre tapre offiserer og soldater, - Norge er beseiret".
- 11) Tyskerne friga alle krigsfanger og Administrasjonsrådet sendte ut rundskriv om at disse skulle være fortrinsberettiget til arbeid på tyske flyplasser etc.
- 12) Med Londonregjeringens samtykke ble alle norske internerte soldater i Sverige frigitt og hñemsendt.
- 13) Etter kapitulasjonen gikk overensstemmende med Haagkonvensjonens art. 43 og 44 den lovgivende myndighet her i landet i sin helhet over til okkupanten, uansett om denne valgte å styre direkte selv eller gjennom et Administrasjonsråd, kommisariske statsråder eller riksråd.
- 14) Herav fulgte at alle borgere plikter lydighet overfor okkupantens påbud og enhver virksomhet i strid med disse påbud eller til gunst for okkupantens fiender var ulovlig, - illegal. Okkupanten var fullt lovlig berettiget til å straffe alle som drev illegal virksomhet.
- 15) Når det altså ville være illegalt å motarbeide okkupanten kunde det ikke bli ulovlig etter krigen å ha samarbeidet med okkupanten til en viss grad. Det var bare samarbeid til skade for Norge som eventuelt kunne være straffbart. Til dette ville kreves en sterk aktivitet når en tar i betraktning:

- 16) Administrasjonsrådet aksepterte å arbeide under RK som i sin tiltredelsesproklamasjon uttalte: "Som min viktigste oppgave ser jeg: opprettholdelse av ro, sikkerhet og orden --- og tilveiebringelse av alle forutsetninger for de militære behov som er nødvendige ---. De norske administrative myndigheter har stillet seg til disposisjon for samarbeide."
- 17) Under riksrådforhandlingene hvor Stortinget og alle landets første menn inklusive Berggrav deltok ble det slått fast at regjeringen var faktisk maktesløs, og ved prøvovotering i Stortinget september 1940 ble det med 96 stemmer mot 34 vedtatt bl.a.: "Regjeringen Nygaardsvold kan ikke lenger godkjennes som regjering. Da Kongen er utenfor landet er han ute av stand til å utøve sine forfatningsrettslige funksjoner. Kong Haakon taper for seg og sitt hus rettighetene som Norges konge inntil fredsslutningen. Riksrådet overtar inntil videre Regjeringens forretninger og Kongens forfatningsrettslige funksjoner."
- 18) Det var tilslutt enighet om å innta 5 NS-medlemmer i Riksrådet men forhandlingene strandet på at tyskerne ville ha Harbek erstattet med Riismæs. Blandt disse NS-folk var Guldbrand Lunde, medlem av Quislings 9.april regjering.
- 19) Presidentskapets brev til Hitler 17. juni hvor det foreslås at Tyskland skal slutte fred med Norge hvis der Führer finner at tiden hertil er inne.
- 20) Regjeringsadvokat Kristen Johansens betenkning til Industriforbundet 27. mai og 14. juni 1940 hvor han bl.a. sier: "...en kan heller ikke gjøre ansvar gjeldende mot norske borgere, fordi disse ikke har rettet seg etter dens - regjeringens - forholdsordrer, når disse er i strid med okkupasjonsmaktens bestemmelser."
- 21) Stortingets folkerettskonsulent, h.r.advokat Harald Holthes artikler i Tidens Tegn 4. august og Dagsposten 6. august: "Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Stor-Britannia er det en frivillig sak. Norge som

stat bindes ikke. - Hverken Kongen eller regjeringen er berettiget til å la den norske stat være krigførende for Stor-Britannias sak."

- 22) Administrasjonsrådet bevilget 19. juli 27,000 kroner til Norges deltagelse i tyske messer, bl.a. Leipzigermessen.
- 23) Administrasjonsrådet forbød 3. aug. blomster, flagging etc. på Kongens fødselsdag.
- 24) Administrasjonsrådet oppløste 5. august de siste rester av den norske hær, overensstemmende med kapitulasjonsoverenskomsten, skjönt fylkesmann Gabrielsen foreslo fortsatt norsk vaktvern i Finmark mot øst.
- 25) Administrasjonsrådet besørget for okkupanten alle våpen innlevert 22. september. Videre kan nevnes at rådet bl.a. forbød alle politiske møter og innførte grensesone øst.
- 26) RK.'s innsettelse av kommisariske statsråder 25. september etter at riksrådforhandlinger var strandet; men begge parter hadde siden 7. juni vært enige om at Administrasjonsrådet måtte avløses av noe nytt. Prof. Castberg uttaler om dette: "Heller ikke behøver man oppfatte Reichskommissars forordning av 25. september om de konstituerte statsråder som annet enn en bestemmelse om organiseringen av okkupasjonsstyret innen Haagreglementets ramme." Undersøkelseskommisjonen sier herom, s.223: "Under denne synsvinkel er (Administrasjons-) rådet et ledd i den tyske administrasjon av det besatte Norge med folkerettslig hjemmel i 4. Haagkonvensjons bestemmelser i landkrigsreglementet. Det er forsåvidt den samme rettslige hjemmel som de etterfølgende kommisariske statsråder og Quislings senere regjering har."
- 27) Oppløsningen av alle partier var en selvfølge da det ikke kunne bli tale om flere Stortingsmøter eller nye valg sålenge krigen varte. Terbovens erklæring at veien til Norges frihet og selvstendighet gikk gjennom N.S.
- 28) HR. anså heller ikke N.S. for en ulovlig bevegelse etter 25. september 1940, ellers kunne den ikke f.eks. 25/10-1940 ha skjærpet straffen for noen unggutter som hadde demonstrert mot N.S.

- 29) Tyskerne unnlot etter påtrykk fra N.S. å ta hele hjemme-
flåten, 800,000 t. som prise.
- 30) Sakførerforeningen rundskriv 13/12-1940 om at det stod
medlemmene fritt å melde seg inn i N.S.
- 31) Dommerforeningens lignende rundskriv 30/10-1940 om at den
hverken ville til- eller frarå.
- 32) Ekspedisjonssjef, nå fylkesmann. Platous rundskriv 3/12-40
til dommere om at det ikke var noe i veien for å melde seg
inn i N.S.
- 33) Berggravs hyrdebrev i juli og 23/10-1940 om at vi ikke
pliktet å lyde forordninger fra London og at enhver måtte
følge sin overbevisning m.h.t. å melde seg inn i N.S.
- 34) Samtlige fylkesmenn ble sittende og hjalp til å gjennom-
føre N.S.'s nye kommunalordning.
- 35) Riktignok gikk HR. av, men først i desember 1940 og på et
helt spesielt spørsmål, men alle andre dommere ble sitten-
de og dømte etter N.S.-forordninger.
- 36) Ved årsskiftet 1940/41 ble Tysk Handelskammer i Norge
dannet "for å fremme samhandelen mellom Norge og Tyskland
og samtidig søke å fremme den personlige forbindelse mel-
lom næringslivets menn i begge land. Det vil oppta et
intimt samarbeide med alle tyske og norske myndigheter."
Dette opprop var undertegnet av over 80 av landets ledende
menn i industri, skipsfart og bankvesen.
- 37) Direktör Rygh ble den hele tid sittende som direktör for
Norges Bank som ga tyskerne 11 milliarder kroner.
- 38) Strandhuggene i Lofoten og på Måløy var rent britiske fore-
tagender selvom enkelte frivillige nordmenn var med.
- 39) De feil og overgrep N.S.-myndigheter foretok i lærerstriden
m.m. kan ikke medføre noe tilbakevirkende og felles straf-
feansvar for alle N.S.-medlemmer. - Vil man gjøre Arbei-
derpartiets medlemmer ansvarlig for den totale ~~mangel~~ og
skjebnesvangre neglisjering av vårt forsvar ? Det ville

være mer nærliggende. I N.S. ble jo intet foretatt etter avstemninger men etter "førerprinsippet".

- 40) På den annen side må også tas hensyn til hva N.S.-myndighetene sparte landet for. Norge var det eneste okkuperte land som hadde et stadig stigende importoverskudd. Ved krigens slutt skyldte vi Tyskland på clearing 760 millioner. Det hadde vi neppe gjort etter et rent tysk styre. Denne gevinst alene overstiger med over det dobbelte de angivelige skader N.S. skal ha påført landet.
- 41) I denne forbindelse må nevnes at Norge før krigen måtte importere 64 % av maten (korn, sukker, fett etc.). Det skyldtes N.S.-myndighetenes samarbeid med Tyskland at vi ikke sultet ihjel under de alliertes forsøk på hungerblokkade, senking av kyststrutene etc. Våre fettrasjoner f.eks. var høyere enn de tyske og høyere enn de engelske så sent som i 1946, takket være 30 % import fra Tyskland, tross Reichskommissariatets mange forslag om nedsettelse. Dette greide N.S.-myndighetene å sette gjennom. På samme måte fikk vi importert 180,000 t. korn fra Tyskland pr. år. Det pleier man ellers ikke å få fra et land man er i krig med. N.S.-folk måtte ha rett til å anta at alt dette var til mer gagn for fedrelandet enn "bistand til fienden".
- 42) Det alminnelige N.S.-medlem måtte på grunnlag av alt dette ha rett til å mene at hans forhold ikke kunne rammes av § 86, tvert imot.
- 43) Hele vårt næringsliv var direkte eller indirekte avhengig av samarbeid med tyskerne og 156,000 arbeidet ialt direkte på tyske anlegg. Indirekte arbeidet ca. 450,000 for tyske interesser, hvis man da ikke vil si at vi alle gjorde det. Det alminnelige passive N.S.-medlem måtte med full rett synes at hans eventuelle "bistand til fienden" var liten i forhold til alle disse andre som direkte tjente på det. Selv hadde han som oftest bare ubehag og vanskeligheter av sitt blotte medlemskap.
- 44) Videre hadde han intet kjennskap til de amnestibakhold som man utarbeidet under jorden her hjemme og i London.

Jfr. Skeie: "Anordningene som ble gitt i London under okkupasjonen kunne ikke bli kunngjort på en sådan måte her i landet at det ville være forsvarlig å anvende den mot personer som faktisk ikke har fått noe kjennskap til dem."

Jfr. dr.juris Astrup Hoel i Norsk Sakførerblad 2/1945:

"Ukjente anordninger fra en faktisk makteløs eksilregjering og med virkning fra utferdigelsestiden, ville stride mot folkeretten like fullt som deres virkning fra et tidligere tidspunkt ville stride mot grunnloven". Prof. Keilhau som var far til den første landssvikanordning 22.1.42 forteller også i Verdens Gang 19.7.45: "Det var i dette utkast (5.12.41) fra Straffelovkomiteen at det først ble foreslått å gjøre medlemskap i N.S. til et straffbart forhold."

- 45) Undersøkelseskommisjonen skriver i sin konklusjon vedrørende Administrasjonsrådet, s.230: "Kommisjonen er ikke i tvil om at et visst samarbeide med okkupasjonsmakten var tvingende nødvendig. - - Problemet er i virkeligheten ikke tilslutning til tysk politikk eller steil avvisning og sabotasje av alle tiltak. Problemet er graden av samarbeid og formene for det. - - Det er på det rene at med dets (Administrasjonsrådets) fratreden hadde tyskerne norsk næringsliv i det hele under sin kontroll. En har dog overalt det inntrykk at rådet eller de enkelte medlemmer ved protest, forhandling, eller forhaling har verget norske interesser så langt det praktisk lot seg gjøre. Rådet administrerte i et beseiret land, og det var ikke mulig med de maktmidler tyskerne hadde av militær, politisk og finansiell art å føre en uavhengig politikk i forhold til tyskerne." ----- Burde ikke den samme nøkterne vurdering legges til grunn ved bedømmelsen av N.S. ? Og framfor alt, hadde ikke de alminnelige medlemmer rett til å ha den samme tillit til og gode tro på de kommissariske statsråder, - som altså hadde den samme rettslige hjemmel (jfr. punkt 26 - foran).

Sett på bakgrunn av dette og alle de øvrige momenter + vilje til å se det hele som det dengang fortonte seg - må det være helt klart at de almindelige N.S.-mennesker har handlet i subjektiv GOD TRO og følgelig helt mangler det forsett som § 86 krever for å kunne straffes for "rettsstridig" å bære "våpen mot Norge", "yte fienden bistand i råd eller dåd" eller "svelke Norges eller noen med Norge forbunden stats strids-evne".

Jeg er i besiddelse av et ganske interessant dokument fra en kjendt professor og som belyser hvorledes Kirkens menn så på Nasjonal Samling og Quisling i 1934 og 1936. Jeg vil citere følgende av dette dokument:

"Pastor Chr. Thompson noterte seg den 3. mai 1934 en uttalelse av professor Dr. Ole HALLESBY på kirkemötet på Geilo i 1934 og som lød slik:

"Pasifismen er sykkelig individualisme og krig som sådan er et verktøy i GUDS hånd. Sygdom er straff og gjengjeldelse fra GUD.

For HITLER og hitlerismen bör vi prise GUD.

Den er en folkebevegelse som ikke bare er nasjonal og politisk, men social, moralsk og religiös."

I 1936 - like för stortingsvalgene skal Predikant Albert Lunde (se Dagen for 25/7-1941) ha sagt:

"Skal Norge komme frelst gjennom vanskelighetene, må det gå den vei Quisling anviser."

I et av Oslos ukeblade for januar 1948 sto der følgende: "Rent uhyggelig mange av oss var landsforrædere i tiden april - september 1940 - derfor skal der trekkes et glem-selens slør over alt som hendte i denne tiden. ---

Folk som idag slår seg for sitt bryst, fordi de ble "store Jössinger" senere, var dengang ynkelig små - så små at de burde ha druknet i foraktens mudderpöl. ---

Istedet har vi hengt ordner og stjerner på mange av dem. Det skal hjelpe menigmann til å glemme at der bak den gyldne fasade skjuler seg en råtten opportunist. ---

- 11 -

.....

Nei - rettsoppgjøret er så råttent at bare implicerte jurister og falske profeter kan rope hurra for det. For dem har det vært en ny guldalder, - for folket ellers en forbandelse.

Tror noen at en nasjon, et folk, ustraffet kan spille slik grotesk komedie, som den der har funnet sted i vårt land ? "

I "Vårt Land" for 23. mars 1948 stod der følgende:

"Denne menneskejakten er en utglidning, som ikke bare er uverdigg en rettsstat og et kulturfolk, men den kan komme til å skandalisere hele vårt rettsoppgjør og bli en landsulykke."

S T O P derfor rettsforfølgningen mot passive N.S. - medlemmer og gi de der er dømt Åresoppreisning - som antydnet i "Tönsberg Blad" for den 5. mai 1948.

Oslo, 31. mai 1948.

